ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

YVES BOT

της 23ης Απριλίου 2009 [1]

1. Κατόπιν των εργασιών που έλαβαν χώρα υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως το 1997 σχετικά με τον φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προέβη σε έλεγχο και επανέλεγχο των φορολογικών καθεστώτων που προβλέπουν οι νομοθεσίες των κρατών μελών υπό το πρίσμα των κανόνων της Συνθήκης ΕΚ περί κρατικών ενισχύσεων.

2. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επανεξέτασε το φορολογικό καθεστώς που εφάρμοζε το Βασίλειο του Βελγίου υπέρ των κέντρων συντονισμού [2]. Μολονότι είχε κρίνει, το 1984, το 1987 και, στη συνέχεια, το 1990, ότι το καθεστώς αυτό δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 17 Φεβρουαρίου 2003, απόφαση με την οποία κήρυξε το εν λόγω καθεστώς ασύμβατο με την κοινή αγορά [3]. Κατά της αποφάσεως αυτής ασκήθηκε προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 22ας Ιουνίου 2006, Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής [4].

3. Παραλλήλως, η Επιτροπή εξέτασε το φορολογικό καθεστώς που θέσπισε το 1997 το Βασίλειο των Κάτω Χωρών σχετικά με τις διεθνείς χρηματοδοτικές δραστηριότητες που ασκούσαν ορισμένοι όμιλοι επιχειρήσεων (στο εξής: καθεστώς CFA).

4. Το καθεστώς αυτό επιτρέπει στις επιχειρήσεις οι οποίες έχουν λάβει ατομική άδεια διάρκειας δέκα ετών να συνιστούν αποθεματικά για κινδύνους που συνδέονται με την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών. Το εν λόγω καθεστώς δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή πριν από την εφαρμογή του και η Επιτροπή αποφάσισε, στις 11 Ιουλίου 2001, να κινήσει επίσημη διαδικασία έρευνας σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

5. Με απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2003 [5], η Επιτροπή έκρινε ότι το καθεστώς αυτό συνιστούσε κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά. Εκτίμησε, πάντως, ότι οι δικαιούχοι του καθεστώτος κατά τον χρόνο κινήσεως της επίσημης διαδικασίας έρευνας μπορούσαν να επικαλεστούν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος με τις διατάξεις της Συνθήκης, λαμβανομένων υπόψη των θέσεων που είχε εκφράσει επανειλημμένα η Επιτροπή σε σχέση με το βελγικό φορολογικό

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Το κέντρο συντονισμού είναι μια επιχείρηση συσταθείσα από πολυεθνικό όμιλο εταιριών, η οποία έχει ως σκοπό την παροχή διαφόρων υπηρεσιών στις εν λόγω εταιρίες, ιδίως στον χρηματοοικονομικό τομέα.

3 — Απόφαση C(2003) 564 τελικό της Επιτροπής, σχετικά με το καθεστώς ενίσχυσης που σχεδιάζει να εφαρμόσει το Βέλγιο υπέρ των κέντρων συντονισμού που είναι εγκατεστημένα στο Βέλγιο, όπως τροποποιήθηκε με το διορθωτικό της 23ης Απριλίου 2003.

4 — C-182/03 και C-217/03 (Συλλογή 2006, σ. I-5479).

5 — Απόφαση 2003/515/ΕΚ της Επιτροπής, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που έθεσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ των διεθνών χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 180, σ. 52, στο εξής: επίμαχη απόφαση).

καθεστώς το 1984, το 1987 και το 1990. Συνεπώς, η Επιτροπή επέτρεψε στις επιχειρήσεις αυτές να συνεχίσουν να επωφελούνται από το καθεστώς CFA έως τη λήξη ισχύος των δεκαετών αδειών που τους είχαν χορηγηθεί, αλλά όχι μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010.

6. Η ολλανδική επιχείρηση Koninklijke Friesland Foods NV [6], άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προσφυγή ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως.

7. Με απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-348/03, Koninklijke Friesland Foods κατά Επιτροπής [7], το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση αυτή κατά το μέτρο που εξαιρούσε από το μεταβατικό καθεστώς τις επιχειρήσεις, όπως η KFF, οι οποίες, στις 11 Ιουλίου 2001, είχαν υποβάλει στις ολλανδικές φορολογικές αρχές αίτηση να υπαχθούν στο εν λόγω καθεστώς ενισχύσεων χωρίς να έχει ακόμα ληφθεί σχετική απόφαση.

8. Ήδη φέρεται ενώπιον του Δικαστηρίου η αναίρεση που άσκησε η Επιτροπή κατά της αποφάσεως αυτής, με την οποία τίθενται κατ' ουσίαν δύο νομικά ζητήματα σχετικά με την ιδιότητα της KFF ως δυνητικού δικαιούχου του καθεστώτος ενισχύσεων και τη μη κοινοποίηση του καθεστώτος αυτού στην Επιτροπή.

9. Το πρώτο ζήτημα συνδέεται με το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως που άσκησε η εν λόγω επιχείρηση κατά της επίμαχης αποφάσεως. Θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η KFF μπορεί παραδεκτώς να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της αποφάσεως αυτής ενώπιον των κοινοτικών δικαστηρίων, μολονότι δεν διέθετε κάποιο κεκτημένο δικαίωμα κατά τον χρόνο κοινοποιήσεώς της.

10. Στο πλαίσιο του δεύτερου νομικού ζητήματος, το Δικαστήριο καλείται να εξετάσει την έκταση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Θα πρέπει να εξεταστεί αν η KFF μπορεί, όπως και οι επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί στο καθεστώς, να επικαλεστεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και να επωφεληθεί των μεταβατικών μέτρων, μολονότι το καθεστώς αυτό δεν είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή πριν από την εφαρμογή του. Συνεπώς, το Δικαστήριο καλείται να εξετάσει αν πληρούνται εν προκειμένω οι προϋποθέσεις τις οποίες έθεσε με την προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής για την αναγνώριση προσβολής της αρχής αυτής.

11. Με τις παρούσες θα προτείνω στο Δικαστήριο να κηρύξει βάσιμη την αίτηση αναιρέσεως.

12. Θα υποστηρίξω, κυρίως, ότι το Πρωτοδικείο, κρίνοντας ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά ατομικώς την KFF, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εκτίμηση του παραδεκτού της προσφυγής, το οποίο

6 — Στο εξής: KFF.

7 — Στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

δικαιολογεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

13. Επικουρικώς, θα υποστηρίξω ότι, και αν ακόμα υποτεθεί ότι η προσφυγή της KFF είναι παραδεκτή, η απόφαση του Πρωτοδικείου πρέπει να αναιρεθεί στο μέτρο που η KFF δεν μπορεί να προβάλει προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

14. Θα προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει οριστικώς την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή και να την κάνει δεκτή.

I — Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο

15. Κατά τη Συνθήκη ΕΚ, οι κρατικές ενισχύσεις αποτελούν αντικείμενο γενικής απαγορεύσεως από την οποία προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις. Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει τα εξής:

«Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα συνθήκη ορίζει άλλως.»

16. Στη συνέχεια, το άρθρο 87 ΕΚ αριθμεί, στις παραγράφους του 2 και 3, τις κρατικές εκείνες ενισχύσεις που αναμφισβητήτως είναι συμβατές με την κοινή αγορά και εκείνες που δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.

17. Το άρθρο 88 ΕΚ προβλέπει τα εξής:

«1. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, εξετάζει διαρκώς τα καθεστώτα ενισχύσεων που υφίστανται στα κράτη αυτά. Τους προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της κοινής αγοράς.

2. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 87 [ή] ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

[…]

3. Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 87, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.»

18. Τέλος, το άρθρο 89 ΕΚ εξουσιοδοτεί το Συμβούλιο να εκδίδει κανονισμούς για την εφαρμογή των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ. Βάσει της εξουσιοδοτήσεως αυτής, το Συμβούλιο εξέδωσε, στις 22 Μαρτίου 1999, τον κανονισμό (ΕΚ) 659/1999 [8], με τον οποίο θεσπίστηκαν λεπτομερείς κανόνες όσον αφορά τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για την εφαρμογή του άρθρου 88 ΕΚ.

II — Το καθεστώς CFA

19. Το καθεστώς CFA προβλέπεται από τον νόμο του 1969 για τη φορολογία των εταιριών [9]. Τροποποιήθηκε με τον νόμο της 13ης Δεκεμβρίου 1996 [10], με τον οποίο θεσπίστηκε το άρθρο 15 bis, προκειμένου να περιοριστεί η τάση των ολλανδικών εταιριών με διεθνείς δραστηριότητες να αναθέτουν τις δραστηριότητες χρηματοδοτήσεως των ομίλων σε εταιρίες εγκατεστημένες σε άλλες χώρες, και ιδίως σε φορολογικούς παραδείσους. Το καθεστώς αυτό, όπως τροποποιήθηκε, άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1997.

20. Το άρθρο 15 bis του νόμου του 1969 επιτρέπει στις δικαιούχους επιχειρήσεις να συστήνουν αποθεματικό για κινδύνους που συνδέονται με τις διεθνείς χρηματοδοτικές δραστηριότητές τους. Δυνατότητα υπαγωγής στο καθεστώς έχουν όλες οι επιχειρήσεις, ολλανδικές ή αλλοδαπές, που υπόκεινται στον φόρο επί των εταιριών, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει η εν λόγω διάταξη:

— η δικαιούχος εταιρία πρέπει να ασκεί χρηματοδοτικές δραστηριότητες προς όφελος μονάδων του ομίλου που είναι

8 — Κανονισμός του Συμβουλίου για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1).

9 — Wet op de vennootschasbelasting 1969.

10 — Νόμος περί τροποποιήσεως του νόμου του 1969 για τη φορολογία των εταιριών προς αποτροπή της περιστολής της φορολογικής βάσεως και ενίσχυση της δημοσιονομικής υποδομής (Wet van 13 december 1996 tot wijziging van de wet op de vennootschapsbelasting 1969 met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het versterken van de fiscale infrastructuur) (*Stb.* 1996, αριθ. 65, στο εξής: νόμος του 1969).

εγκατεστημένες σε τουλάχιστον τέσσερις χώρες ή σε τουλάχιστον δύο ηπείρους·

— πρέπει να ασκεί τακτικά δραστηριότητες δανειοδοτήσεως και τοποθετήσεως κεφαλαίων και να είναι σε θέση να ενεργεί σε ανεξάρτητη βάση. Η δραστηριότητα αυτή πρέπει να ασκείται αποκλειστικά με έδρα το Βασίλειο των Κάτω Χωρών·

— καθεμία από τις τέσσερις χώρες στις οποίες είναι εγκατεστημένες οι συνδεδεμένες μονάδες πρέπει να συνεισφέρει τουλάχιστον το 5 % του φορολογητέου εισοδήματος που αντλεί η εταιρία από τις χρηματοδοτικές δραστηριότητες και κάθε ήπειρος τουλάχιστον το 10 %.

21. Κατά το άρθρο 15 bis, παράγραφος 10, του νόμου του 1969, ο φορολογικός ελεγκτής εξετάζει τις αιτήσεις των επιχειρήσεων που επιθυμούν να επωφεληθούν από τις διατάξεις του καθεστώτος CFA και αποφασίζει την υπαγωγή στο καθεστώς διευκρινίζοντας τις προϋποθέσεις χρήσεώς του ενόψει της ιδιαίτερης καταστάσεως της επιχειρήσεως, εκδίδοντας απόφαση κατά της οποίας χωρεί προσφυγή (στο εξής: άδεια CFA) [11].

III — Τα πραγματικά περιστατικά και η εξέλιξη της διαδικασίας

Α — *Τα προ της εκδόσεως της επίμαχης αποφάσεως πραγματικά περιστατικά*

22. Το καθεστώς CFA δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή πριν από την έναρξη εφαρμογής του την 1η Ιανουαρίου 1997.

23. Μετά από εξέταση του φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών, το Συμβούλιο «Οικονομικών και Δημοσιονομικών υποθέσεων» εξέδωσε κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των εταιριών [12]. Συστήθηκε ομάδα ad hoc επιφορτισμένη με την καταγραφή των εθνικών φορολογικών μέτρων που είναι επιζήμια για την κοινή αγορά.

24. Κατόπιν της ενέργειας αυτής, η Επιτροπή ανέλαβε να εκπονήσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ στα μέτρα που σχετίζονται με την άμεση φορολογία των εταιριών. Στις 11 Νοεμβρίου 1998, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα που σχετίζονται με την άμεση φορολογία των εταιριών [13]. Βάσει της

11 — Βλ. διάταγμα DB 97/3951, της 2ας Οκτωβρίου 1997, περί καθορισμού της τυποποιημένης αποφάσεως που προβλέπει το άρθρο 15 bis του νόμου του 1969 (Besluit nr. DB 97/3951 van 2 oktober 1997 tot vaststelling van de modelbeschikking inzake artikel 15 b van de Wet op de venootschapsbelasting 1969).

12 — Ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με έναν κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων (ΕΕ 1998, C 2, σ. 2).

13 — ΕΕ C 384, σ. 3.

ανακοινώσεως αυτής, η Επιτροπή προέβη σε έλεγχο ή επανέλεγχο των φορολογικών καθεστώτων που ισχύουν στα διάφορα κράτη μέλη.

25. Στις 12 Φεβρουαρίου 1999, η Επιτροπή ζήτησε από τις ολλανδικές αρχές πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς CFA. Οι αρμόδιες αρχές απάντησαν στις 8 Μαρτίου 1999.

26. Στις 27 Δεκεμβρίου 2000, η KFF υπέβαλε αίτηση στις ολλανδικές φορολογικές αρχές προκειμένου να συστήσει, από την 1η Ιανουαρίου 2000, αποθεματικό δυνάμει του καθεστώτος CFA (στο εξής: αίτηση CFA). Η αίτηση αυτή συζητήθηκε με τις φορολογικές αρχές στις 24 Απριλίου 2001.

27. Με επιστολή της 11ης Ιουλίου 2001, που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 31ης Οκτωβρίου 2001, η Επιτροπή γνωστοποίησε στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών την απόφασή της να κινήσει επίσημη διαδικασία έρευνας δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ[14]. Στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εκτιμήσεως της ενισχύσεως, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με την κοινή αγορά. Υπογράμμισε ότι το καθεστώς αυτό ενδέχεται να συνιστά κρατική ενίσχυση και, προφανώς, δεν μπορεί να υπαχθεί σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 87, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, η Επιτροπή κάλεσε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, καθώς και τους λοιπούς ενδιαφερομένους, να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους εντός ενός μηνός.

28. Στις 26 Ιουλίου 2001, οι ολλανδικές φορολογικές αρχές γνωστοποίησαν στην KFF την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας από την Επιτροπή.

29. Κατόπιν της κινήσεως της διαδικασίας, η αίτηση CFA της KFF ανεστάλη.

30. Με επιστολή της 3ης Οκτωβρίου 2002, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών επισήμανε στην Επιτροπή ότι, λαμβανομένης υπόψη της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων, η Επιτροπή έπρεπε να επιτρέψει στις επιχειρήσεις που είχαν ήδη υπαχθεί στο καθεστώς CFA να συνεχίσουν να επωφελούνται από αυτό μέχρι τη λήξη των αδειών που είχαν χορηγηθεί.

31. Τέλος, στις 5 Δεκεμβρίου 2002, ο Ολλανδός Υφυπουργός Οικονομικών εξέδωσε απόφαση κατά την οποία η διοίκηση έπαυε, από την ημερομηνία αυτή, να διεκπεραιώνει νέες αιτήσεις εφαρμογής του καθεστώτος CFA.

14 — ΕΕ C 306, σ. 6.

Β — *Η επίμαχη απόφαση*

32. Η Επιτροπή εξέδωσε την επίμαχη απόφαση στις 17 Φεβρουαρίου 2003.

33. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή εξέφρασε για μία ακόμη φορά τις αμφιβολίες της όσον αφορά την ύπαρξη και τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με το κοινοτικό δίκαιο. Τόνισε, πρώτον, ότι το καθεστώς αυτό συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους φρονεί ότι δεν μπορεί να υπαχθεί σε μία από τις εξαιρέσεις που προβλέπουν οι παράγραφοι 2 και 3 του ίδιου άρθρου.

34. Στη συνέχεια, η Επιτροπή εξέτασε τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δικαιούχων του καθεστώτος CFA, αναγνώρισε την ύπαρξή της και υπογράμμισε ότι αυτή η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τής επιτρέπει να μη ζητήσει την ανάκτηση των χορηγηθεισών ενισχύσεων.

35. Οι αιτιολογικές σκέψεις 111 και 112 της επίμαχης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«[…]

Στην παρούσα υπόθεση, και παρά το γεγονός ότι το ολλανδικό καθεστώς δεν είναι απόλυτα όμοιο με το βελγικό, η Επιτροπή εκτιμά ότι το καθεστώς CFA παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με το καθεστώς που θεσπίστηκε στο Βέλγιο με το βασιλικό διάταγμα αριθ. 187, της 30ής Δεκεμβρίου 1982, για τη φορολογία των κέντρων συντονισμού. Πράγματι, τα δύο συστήματα αφορούν δραστηριότητες στο εσωτερικό ομίλων εταιριών και μεγάλος αριθμός των δικαιούχων του καθεστώτος CFA προσέφευγαν προηγουμένως στο βελγικό καθεστώς των κέντρων συντονισμού. Στην απόφασή της τής 2ας Μαΐου 1984, η Επιτροπή έκρινε ότι το [βελγικό σύστημα των κέντρων συντονισμού] δεν εμπεριείχε στοιχεία ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου [87, παράγραφος 1 ΕΚ]. Παρόλο που η απόφαση αυτή δεν δημοσιεύθηκε, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έγειρε καμία αντίρρηση στο βελγικό σύστημα των κέντρων συντονισμού δημοσιοποιήθηκε τότε στην δέκατη τέταρτη έκθεση για την πολιτική ανταγωνισμού και σε μια απάντηση σε ερώτηση μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [15], όπως υπογραμμίζεται εξάλλου από [το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] και τους ενδιαφερόμενους τρίτους στις παρατηρήσεις τους.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υπογραμμίζει το γεγονός ότι έλαβε την απόφασή της σχετικά με το βελγικό καθεστώς των κέντρων συντονισμού πριν από την έναρξη ισχύος του καθεστώτος CFA. Επισημαίνει επίσης ότι όλοι οι δικαιούχοι του καθεστώτος CFA εντάχθηκαν σε αυτό πριν από την απόφασή της της 11ης Ιουλίου 2001 για το άνοιγμα επίσημης διαδικασίας έρευνας. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δέχεται τα επιχειρήματα [του Βασιλείου] των Κάτω Χωρών και των ενδιαφερόμενων τρίτων σχετικά με την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στους δικαιούχους του καθεστώτος και αποφασίζει να μη διατάξει την ανάκτηση των ενισχύσεων.»

15 — Με την υποσημείωση 16 η Επιτροπή παραπέμπει στη γραπτή ερώτηση αριθ. 1735/90 (ΕΕ 1991, C 63, σ. 37), καθώς και στις παλαιότερες ερωτήσεις των Βέλγων βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Radoux, αριθ. 2381/82 (ΕΕ 1983, C 170, σ. 9) και Van Rompuy, αριθ. 1817/83 (ΕΕ 1984, C 148, σ. 14).

36. Τέλος, η Επιτροπή εξέτασε τους λόγους για τους οποίους κρίνει απαραίτητο να προβλεφθεί μεταβατική περίοδος για την εξάλειψη των αποτελεσμάτων του καθεστώτος CFA και διέκρινε δύο περιπτώσεις.

37. Όσον αφορά την τύχη των αποθεματικών που είχαν ήδη συστήσει οι εταιρίες που είχαν υπαχθεί στο καθεστώς CFA, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα αποθεματικά αυτά εντάσσονται στο πλαίσιο μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής και ότι τα πλεονεκτήματα που τα συνοδεύουν καλύπτονται από τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη. Κατά συνέπεια, τόνισε ότι οι δικαιούχοι επιχειρήσεις μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τα αποθεματικά τους σύμφωνα με την ισχύουσα ολλανδική νομοθεσία [16].

38. Όσον αφορά τη σύσταση νέων αποθεματικών, η Επιτροπή εκτίμησε καταρχήν ότι, μετά τη λήψη αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται ότι μια ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, δεν είναι πλέον δυνατόν να γίνει επίκληση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου. Συναφώς επισημαίνει ότι τα αποτελέσματα της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορούν να εκτείνονται πέραν των εύλογων προθεσμιών που επιτρέπουν στο κράτος μέλος και στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση. Εν προκειμένω, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η διαδικασία, και ιδίως την πρόοδο που σημειώθηκε σε άλλα κράτη μέλη όσον αφορά την εξάλειψη του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού, καθώς και την προαναγγελθείσα κατάργηση του καθεστώτος CFA από τον Δεκέμβριο του 2002 και τη συνακόλουθη σταδιακή μείωση του αριθμού των δικαιούχων έως το 2010 [17].

39. Στην αιτιολογική σκέψη 118 της επίμαχης αποφάσεως η Επιτροπή υπογράμμισε τα εξής:

«Λαμβανομένων υπόψη αυτών των εξαιρετικών περιστάσεων, η Επιτροπή εκτιμά ότι οι δικαιούχοι του καθεστώτος CFA κατά το χρόνο της κίνησης της παρούσας διαδικασίας μπορούν να συνεχίσουν τόσο να συστήνουν νέα αποθεματικά όσο και να χρησιμοποιούν τα υφιστάμενα αποθεματικά με τους όρους του καθεστώτος CFA, έως τη λήξη ισχύος των αδειών που τους έχουν χορηγηθεί, αλλά όχι μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010.»

40. Βάσει των προεκτεθεισών σκέψεων, η Επιτροπή κατέληξε στο ακόλουθο συμπέρασμα:

«(119) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι [το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] έθεσ[ε] παράνομα σε εφαρμογή το εν λόγω καθεστώς ενισχύσεων, κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, [ΕΚ]. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το καθεστώς CFA είναι ασύμβατο προς την κοινή αγορά. Λαμβανομένης ωστόσο

16 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 114 της επίμαχης αποφάσεως.

17 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 115 έως 117 της επίμαχης αποφάσεως.

υπόψη της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που έχουν αποκτήσει οι δικαιούχοι και των εξαιρετικών περιστάσεων που αναφέρονται ανωτέρω, δεν πρέπει να ζητηθεί η ανάκτηση των ενισχύσεων που καταβλήθηκαν και το ευεργέτημα του καθεστώτος μπορεί να διατηρηθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010 το αργότερο.»

41. Το διατακτικό της επίμαχης αποφάσεως έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που έθεσ[ε] σε εφαρμογή [το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] στο πλαίσιο του άρθρου 15 bis του νόμου του 1969 για τη φορολογία των εταιριών, το οποίο θεσπίστηκε με τον νόμο της 13ης Δεκεμβρίου 1996, είναι ασύμβατο προς την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

[Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] υποχρεού[ται] να καταργήσ[ει] το καθεστώς ενισχύσεων που αναφέρεται στο άρθρο 1. Ωστόσο, οι δικαιούχοι στις 11 Ιουλίου 2001 του καθεστώτος αυτού μπορούν να συνεχίσουν να επωφελούνται από το ευεργέτημα των διατάξεών του έως τη λήξη ισχύος των δεκαετών αδειών που τους έχει χορηγήσει η ολλανδική φορολογική αρχή. Εν πάση περιπτώσει, το καθεστώς δεν εφαρμόζεται μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010.

[…]»

Γ — *Τα μετά την έκδοση της επίμαχης αποφάσεως πραγματικά περιστατικά*

42. Με επιστολή της 11ης Απριλίου 2003, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ζήτησε, μεταξύ άλλων, από την Επιτροπή να επιβεβαιώσει εγγράφως ότι το μεταβατικό καθεστώς που προβλέπει το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως εφαρμόζεται και στις επιχειρήσεις οι οποίες, μολονότι δεν διέθεταν απόφαση των ολλανδικών φορολογικών αρχών που να τους επιτρέπει να υπαχθούν στο καθεστώς CFA, είχαν υποβάλει σχετική αίτηση πριν τις 5 Δεκεμβρίου 2002, ημερομηνία από την οποία κάθε νέα αίτηση για άδεια CFA θα απορριπτόταν, στο μέτρο που οι επιχειρήσεις αυτές πληρούσαν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς στις 11 Ιουλίου 2001.

43. Με επιστολή της 7ης Ιουλίου 2003, η Επιτροπή επισήμανε ότι, όπως προκύπτει σαφώς από την αιτιολογική σκέψη 118 και από το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως, το

μεταβατικό καθεστώς δεν εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις αυτές. Επισήμανε επίσης ότι, αν οι ολλανδικές αρχές αποφάσιζαν να χορηγήσουν άδεια CFA στις εν λόγω επιχειρήσεις, αυτό θα ισοδυναμούσε με χορήγηση νέας ενισχύσεως κατά παράβαση της επίμαχης αποφάσεως.

44. Στις 21 Αυγούστου 2003, οι ολλανδικές φορολογικές αρχές απέρριψαν την αίτηση CFA της KFF επί τη βάσει της επίμαχης αποφάσεως.

45. Το άρθρο 15 bis του νόμου του 1969 καταργήθηκε με το άρθρο 1, τμήμα D, του νόμου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005 [18].

46. Το άρθρο 2 του νόμου αυτού προβλέπει κατ' ουσίαν ότι το άρθρο 15 bis του νόμου του 1969 και οι διατάξεις που απορρέουν από αυτό συνεχίζουν να εφαρμόζονται στους υπόχρεους φόρου εταιριών οι οποίοι στις 11 Ιουλίου 2001 πληρούσαν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς το οποίο προέβλεπε το εν λόγω άρθρο, καθώς και ότι η μεταβατική διάταξη εφαρμόζεται επί δέκα έτη από την ημερομηνία κατά την οποία ο υπόχρεος μπορούσε να συστήσει αποθεματικό, αλλά σε κάθε περίπτωση όχι μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010.

18 — Νόμος τροποποιητικός του νόμου του 1969 — κατάργηση του καθεστώτος CFA (Wet van 15 september 2005, houdende wijziging van de wet op de vennootschapsbelasting 1969 — vervallen van concernfinancieringsregeling) (*Stb.* 2005, αριθ. 468).

IV — Η προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

47. Με δικόγραφο της 10ης Οκτωβρίου 2003, η KFF άσκησε προσφυγή ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου.

48. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία στις 14 Ιανουαρίου 2004, η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου δυνάμει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Η KFF κατέθεσε παρατηρήσεις επί της ενστάσεως αυτής στις 29 Μαρτίου 2004. Με διάταξη της 28ης Φεβρουαρίου 2005, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει την ένσταση με την ουσία της υποθέσεως και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.

49. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Πρωτοδικείο έκρινε την προσφυγή της KFF παραδεκτή και βάσιμη και ακύρωσε το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως κατά το μέτρο που εξαιρεί από το μεταβατικό καθεστώς το οποίο προβλέπει τις επιχειρήσεις οι οποίες στις 11 Ιουλίου 2001 είχαν καταθέσει στις ολλανδικές φορολογικές αρχές αίτηση υπαγωγής στο επίδικο καθεστώς ενισχύσεων η οποία εκκρεμούσε κατά την εν λόγω ημερομηνία.

V — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των διαδίκων

50. Δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η Επιτροπή άσκησε αναίρεση κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Νοεμβρίου 2007.

51. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο, κυρίως, να κρίνει βάσιμη την παρούσα αναίρεση και, κατά συνέπεια, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η KFF και να την καταδικάσει στα έξοδα τόσο της δίκης ενώπιον του Πρωτοδικείου όσο και της δίκης ενώπιον του Δικαστηρίου.

52. Επικουρικώς, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που χορηγεί δικαιώματα σε άλλους επιχειρηματίες, εκτός της KFF, οι οποίοι στις 11 Ιουλίου 2001 είχαν υποβάλει στις ολλανδικές φορολογικές αρχές αίτηση να υπαχθούν στο καθεστώς ενισχύσεων CFA, και να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως κατά το μέρος που οδηγεί στη χορήγηση δικαιωμάτων σε επιχειρήσεις εκτός της KFF.

53. Η KFF ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως στο σύνολό της και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.

VI — Η εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως

Α — *Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως που αφορά τη μη συνεκτίμηση της προϋποθέσεως να αφορά η πράξη ατομικώς την KFF*

1. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

54. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι κακώς έκρινε το Πρωτοδικείο ότι η επίμαχη απόφαση αφορά ατομικά την KFF κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ και της νομολογίας του Δικαστηρίου.

55. Συναφώς υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο βασίζοντας την ανάλυσή του στην προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής και εξομοιώνοντας την κατάσταση της KFF με την κατάσταση των επιχειρήσεων οι οποίες, στην υπόθεση εκείνη, ζητούσαν την ανανέωση της άδειάς τους. Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι δύο αυτές καταστάσεις δεν είναι συγκρίσιμες στο μέτρο που η KFF δεν είχε ποτέ υπαχθεί στο καθεστώς CFA. Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η εν λόγω επιχείρηση δεν επηρεάζεται «ειδικώς» από την επίμαχη απόφαση, αλλά επηρεάζεται ακριβώς όπως και οι υπόλοιπες ολλανδικές επιχειρήσεις που δεν υπήχθησαν ποτέ στο καθεστώς.

56. Η KFF υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός δεν είναι βάσιμος. Πράγματι, φρονεί ότι το κατά πόσον η διαφορά μεταξύ μιας πρώτης αιτήσεως παροχής αδείας και μιας αιτήσεως ανανεώσεως είναι λυσιτελής για να καθοριστεί αν είναι μέλος μιας περιορισμένης ομάδας είναι πραγματικό γεγονός που δεν μπορεί να εξεταστεί από το Δικαστήριο στο πλαίσιο της αναιρετικής δίκης.

2. Εκτίμηση

57. Κατά το άρθρο 4 της επίμαχης αποφάσεως, μοναδικός αποδέκτης της είναι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών. Τα φυσικά ή τα νομικά πρόσωπα, όπως η KFF, που επιθυμούν να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως της εν λόγω αποφάσεως πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ. Πρέπει, συνεπώς, να αποδεικνύουν ότι η εν λόγω απόφαση τα αφορά άμεσα και ατομικά.

58. Αν δεν μπορούν να αποδείξουν ότι πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις, η προσφυγή που ασκείται κατά της επίμαχης αποφάσεως είναι απαράδεκτη.

59. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο καλείται να εξετάσει αν η επίμαχη απόφαση αφορούσε ατομικά, κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ και της κοινοτικής νομολογίας, την KFF, της οποίας η αίτηση χορηγήσεως αδείας εκκρεμούσε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της επίμαχης αποφάσεως.

60. Θα πρέπει, συνεπώς, να καθοριστεί αν, βάσει των κριτηρίων τα οποία έχει θέσει το Δικαστήριο με την απόφαση Plaumann κατά Επιτροπής [19] και τα οποία επιβεβαιώθηκαν στη συνέχεια με πάγια νομολογία, η απόφαση αυτή θίγει την KFF λόγω ορισμένων ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών της ή λόγω μιας πραγματικής καταστάσεως η οποία τη διακρίνει έναντι κάθε άλλου προσώπου και, ως εκ τούτου, την εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη [20].

61. Η νομολογία αυτή εφαρμόστηκε και διευκρινίστηκε από το Δικαστήριο στον συγκεκριμένο τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένα ότι, στον τομέα αυτόν, μια επιχείρηση δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να προσβάλει απόφαση της Επιτροπής περί απαγορεύσεως καθεστώτος κλαδικών ενισχύσεων αν η απόφαση αυτή την αφορά μόνο λόγω της συμμετοχής της στον εν λόγω κλάδο και λόγω της ιδιότητάς της του δυνητικού δικαιούχου του εν λόγω καθεστώτος [21].

19 — Απόφαση της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62 (Συλλογή τόμος 1963, σ. 939).

20 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 1ης Απριλίου 2004, C-263/02 P, Επιτροπή κατά Jégo-Quéré (Συλλογή 2004, σ. I-3425, σκέψη 45), της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-78/03 P, Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (Συλλογή 2005, σ. I-10737, σκέψη 33), και της 13ης Μαρτίου 2008, C-125/06 P, Επιτροπή κατά Infront WM (Συλλογή 2008, σ. I-1451, σκέψη 70).

21 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2000, C-15/98 και C-105/99, Ιταλία και Sardegna Lines κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-8855, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

62. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, η επιχείρηση δεν θίγεται από την απόφαση της Επιτροπής κατά τον ίδιο τρόπο όπως επιχείρηση η οποία έχει υπαχθεί πραγματικά στο επίδικο καθεστώς και θα μπορούσε να υποχρεωθεί να επιστρέψει τις ενισχύσεις που κατέβαλε παρανόμως το κράτος μέλος.

63. Η συλλογιστική αυτή εντάσσεται στην πάγια νομολογία σύμφωνα με την οποία μια επιχείρηση μπορεί να αμφισβητήσει τη νομιμότητα κοινοτικής πράξεως όταν η πράξη θίγει τα κεκτημένα προ της εκδόσεώς της δικαιώματα της επιχειρήσεως [22].

64. Έτσι, ακόμα και αν μια επιχείρηση ανήκει σε ένα στενό επιχειρηματικό κύκλο, όπως η KFF και οι δεκατρείς άλλες επιχειρήσεις που ζήτησαν άδεια από τις ολλανδικές φορολογικές αρχές, αυτό δεν αρκεί προκειμένου να αναγνωριστεί ότι η προσβαλλόμενη πράξη την αφορά ατομικώς, αλλά θα πρέπει να διαθέτει νομικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα που την εξατομικεύει κατά τον ίδιο τρόπο με τον αποδέκτη της πράξεως αυτής, σύμφωνα με τη νομολογία της προαναφερθείσας αποφάσεως Plaumann κατά Επιτροπής.

65. Εν προκειμένω, είναι αδιαμφισβήτητο ότι η KFF δεν διέθετε κάποιο κεκτημένο δικαίωμα πριν την έκδοση της επίμαχης αποφάσεως. Δεν είχε υπαχθεί στο καθεστώς CFA κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής και δεν είχε λάβει κάποια σχετική εγγύηση από τις ολλανδικές φορολογικές αρχές. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η KFF, μολονότι ανήκει σε κλειστό κύκλο φορολογουμένων, δεν θίγεται από την προσβαλλόμενη απόφαση κατά τον ίδιο τρόπο όπως οι υπόλοιπες επιχειρήσεις που υπάγονται στο καθεστώς CFA, για ορισμένες από τις οποίες η ισχύς της σχετικής άδειας θα παραταθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010.

66. Συνεπώς, η κατάσταση της KFF είναι εντελώς διαφορετική από την κατάσταση των βελγικών κέντρων συντονισμού τα οποία αφορούσε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, διότι τα κέντρα συντονισμού είχαν ήδη υπαχθεί στο επίδικο καθεστώς και ζητούσαν την ανανέωση της άδειας που τους είχε χορηγηθεί. Η επίμαχη απόφαση στην υπόθεση εκείνη αφορούσε συνεπώς κατάσταση υφιστάμενη κατά τον χρόνο της εκδόσεώς της και έθιγε κεκτημένα δικαιώματα των κέντρων συντονισμού για μελλοντικές πράξεις.

22 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 1ης Ιουλίου 1965, 106/63 και 107/63, Toepfer και Getreide-Import κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 101), της 23ης Νοεμβρίου 1971, 62/70, Bock κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 977), της 18ης Νοεμβρίου 1975, 100/74, CAM κατά ΕΟΚ (Συλλογή τόμος 1975, σ. 427), της 27ης Νοεμβρίου 1984, 232/81, Agricola commerciale olio κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 3881), και 264/81, Savma κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 3915), της 18ης Μαΐου 1994, C-309/89, Codorniu κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-1853) και Επιτροπή κατά Infront WM, προαναφερθείσα (σκέψη 72).

67. Για τον λόγο αυτόν, είμαι της γνώμης ότι το Πρωτοδικείο, κρίνοντας ότι η επίμαχη απόφαση αφορούσε ατομικά την KFF, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο της εκτιμήσεως του παραδεκτού της προσφυγής, το οποίο δικαιολογεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Β — *Επικουρικώς, επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως που αφορά την προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης*

68. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να κρίνει βάσιμο τον πρώτο λόγο που προβάλλει η Επιτροπή και να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, καθόσον το Πρωτοδικείο έκρινε παραδεκτή την προσφυγή ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως που άσκησε η KFF.

71. Το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως προβλέπει μεταβατική περίοδο υπέρ των επιχειρήσεων που υπάγονταν στο καθεστώς CFA όταν η Επιτροπή κίνησε την επίσημη διαδικασία έρευνας στις 11 Ιουλίου 2001. Η Επιτροπή βασίστηκε στη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που είχαν αποκτήσει οι επιχειρήσεις αυτές όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος με τους κανόνες της Συνθήκης και στις συγκεκριμένες περιστάσεις της υποθέσεως [23].

69. Για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο δεν ακολουθήσει την πρότασή μου και κρίνει ότι η επίμαχη απόφαση αφορά ατομικά την KFF, καθώς και ότι η KFF έχει έννομο συμφέρον για την άσκηση προσφυγής, θα εκθέσω τους λόγους για τους οποίους φρονώ ότι η αίτηση αναιρέσεως παραμένει, εν πάση περιπτώσει, βάσιμη.

72. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι κατ' αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή προσέβαλε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, επειδή δεν προέβλεψε μεταβατικό μέτρο για τους φορολογουμένους, όπως η KFF, των οποίων η αίτηση χορηγήσεως άδειας εκκρεμούσε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της επίμαχης αποφάσεως.

70. Θα εξετάσω τους δύο λόγους αναιρέσεως τους οποίους θεωρώ καθοριστικούς από την άποψη αυτή, και συγκεκριμένα τον λόγο που αφορά την προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και τον λόγο που αφορά την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

73. Πριν εξετάσω τον λόγο αυτόν και προκειμένου να εκτιμηθεί καλύτερα ο τρόπος με τον οποίο το Πρωτοδικείο τον εξέτασε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, θεωρώ σημαντικό να υπενθυμίσω, κατ' αρχάς, το περιεχόμενο της εν λόγω αρχής υπό το πρίσμα της κοινοτικής νομολογίας.

23 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 111 έως 118 της επίμαχης αποφάσεως.

1. Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

74. Η αρχή προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αποτελεί γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, υπό το πρίσμα της οποίας μπορεί να ελεγχθεί η νομιμότητα των πράξεων των κοινοτικών οργάνων [24].

75. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας P. Léger στις προτάσεις του στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής [25], η αρχή αυτή συνιστά απόρροια της αρχής της ασφάλειας δικαίου η οποία επιτάσσει η κοινοτική νομοθεσία να είναι ακριβής και η εφαρμογή της προβλέψιμη από τους πολίτες, με σκοπό την εξασφάλιση, σε περίπτωση τροποποιήσεως των κανόνων, της προστασίας των εννόμων καταστάσεων που διέπουν ειδικώς ένα ή πλείονα φυσικά ή νομικά πρόσωπα [26].

76. Σε σχέση με την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο γενικός εισαγγελέας P. Léger υπενθύμισε ότι συντρέχει προσβολή της αρχής αυτής εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις.

77. Πρώτον, πρέπει να υφίσταται πράξη ή συμπεριφορά της κοινοτικής διοικήσεως δυνάμενη να δημιουργήσει αυτή την εμπιστοσύνη και να γεννήσει βάσιμες προσδοκίες. Πράγματι, σύμφωνα με τη νομολογία, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης μπορεί να προβληθεί κατά κοινοτικής πράξεως μόνο στο μέτρο που η Κοινότητα, αυτή καθεαυτή, έχει προηγουμένως δημιουργήσει κατάσταση δυνάμενη να συντελέσει στη δημιουργία αυτής της εμπιστοσύνης [27]. Επιπλέον, είναι απαραίτητο η κοινοτική διοίκηση να έχει παράσχει συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις [28].

78. Δεύτερον, η εμπιστοσύνη πρέπει να είναι δικαιολογημένη, δηλαδή ο ενδιαφερόμενος πρέπει να μην ήταν σε θέση να προβλέψει τη μεταβολή της συμπεριφοράς που είχε επιδείξει στο παρελθόν η διοίκηση. Πράγματι, κατά τη νομολογία, όταν ένας προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας είναι σε θέση να προβλέψει τη θέσπιση κοινοτικού μέτρου ικανού να βλάψει τα συμφέροντά του, δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή αυτή

24 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 14ης Μαΐου 1975, 74/74, CNTA κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1975, σ. 157, σκέψη 44), της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 26), της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3061, σκέψη 15), της 14ης Οκτωβρίου 1999, C-104/97 P, Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συλλογή 1999, σ. I-6983, σκέψη 52), της 4ης Οκτωβρίου 2001, C-403/99, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-6883, σκέψη 35), και της 7ης Ιουνίου 2005, C-17/03, VEMW κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-4983, σκέψη 73).

25 — Παραπέμπω στα σημεία 365 έως 433 των προτάσεών του.

26 — Βλ., με ανάλογη επιχειρηματολογία, αποφάσεις της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20), και της 18ης Μαΐου 2000, C-107/97, Rombi και Arkopharma (Συλλογή 2000, σ. I-3367, σκέψη 66).

27 — Αποφάσεις της 19ης Μαΐου 1983, 289/81, Μαυρίδης κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1983, σ. 1731, σκέψη 21), της 10ης Ιανουαρίου 1992, C-177/90, Kühn (Συλλογή 1992, σ. I-35, σκέψη 14), Rombi και Arkopharma, προαναφερθείσα (σκέψη 67), της 15ης Ιουλίου 2004, C-459/02, Gerekens και Procola (Συλλογή 2004, σ. I-7315, σκέψη 29), και Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα (σκέψη 147 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 — Αποφάσεις της 25ης Μαΐου 2000, C-82/98 P, Kögler κατά Δικαστηρίου (Συλλογή 2000, σ. I-3855, σκέψη 33), της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 P, Connolly κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-1611, σκέψη 113) και Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα (σκέψη 147 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και διάταξη της 13ης Δεκεμβρίου 2000, C-44/00 P, Sodima κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-11231, σκέψεις 50 έως 52).

μετά τη λήψη του εν λόγω μέτρου [29]. Η εμπιστοσύνη την οποία γεννά πράξη ή συμπεριφορά της κοινοτικής διοικήσεως είναι, επομένως, «δικαιολογημένη» και, ως εκ τούτου, πρέπει να προστατεύεται, όταν ο ενδιαφερόμενος μπορεί βασίμως να έχει προσδοκίες για τη διατήρηση ή τη σταθερότητα της καταστάσεως που προκλήθηκε, όπως συμβαίνει στην περίπτωση ενός «προνοητικού και ενημερωμένου» επιχειρηματία.

79. Τρίτον, το κοινοτικό συμφέρον το οποίο πρέπει να προασπίζει η βαλλόμενη πράξη δεν πρέπει να αντιτάσσεται στη λήψη των μεταβατικών μέτρων που είναι απαραίτητα για να προστατευθεί η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του ενδιαφερομένου. Η τελευταία αυτή προϋπόθεση πληρούται όταν από τη στάθμιση των συμφερόντων που διακυβεύονται προκύπτει ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το κοινοτικό συμφέρον δεν κατισχύει του συμφέροντος που αντλεί ο ενδιαφερόμενος από τη διατήρηση της καταστάσεως την οποία δικαιολογημένα μπορεί να θεωρήσει σταθερή [30].

80. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι οι τρεις αυτές προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς.

29 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 1997, C-22/94, Irish Farmers Association κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-1809, σκέψη 25), της 15ης Ιουλίου 2004, C-37/02 και C-38/02, Di Lenardo και Dilexport (Συλλογή 2004, σ. I-6911, σκέψη 70) και Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα (σκέψη 147 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

30 — Βλ. παραδείγματα σταθμίσεως των συμφερόντων που διακυβεύονται στις αποφάσεις της 17ης Απριλίου 1997, C-90/95 P, de Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1997, σ. I-1999, σκέψη 39), και της 17ης Ιουλίου 1997, C-183/95, Affish (Συλλογή 1997, σ. I-4315, σκέψη 57).

81. Υπό το πρίσμα των τριών αυτών προϋποθέσεων το Πρωτοδικείο εξέτασε και αποφάνθηκε ότι η KFF βασίμως επικαλέστηκε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

2. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

82. Για τη θεμελίωση του εξεταζόμενου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει σειρά επιχειρημάτων.

83. Πρώτον, η Επιτροπή προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε, με τις σκέψεις 125 και 126 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διαπίστωση του αν η KFF είναι δικαιούχος του καθεστώτος CFA ή του αν πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς αυτό δεν είναι λυσιτελής προκειμένου να κριθεί αν είχε αποκτήσει ή όχι δικαιολογημένη εμπιστοσύνη.

84. Δεύτερον, η Επιτροπή αμφισβητεί την εκτίμηση του Πρωτοδικείου σχετικά με την εξέταση των τριών προϋποθέσεων που είναι απαραίτητες προκειμένου να αναγνωριστεί η ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της KFF.

85. Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση σχετικά με την ύπαρξη εμπιστοσύνης, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ουδέποτε παρέσχε στην KFF συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις όσον

αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με την κοινή αγορά.

86. Αναγνωρίζει ότι οι θέσεις που έλαβε επανειλημμένα έναντι του βελγικού φορολογικού καθεστώτος μπορούσαν πράγματι να δημιουργήσουν «μια κάποια εμπιστοσύνη». Εντούτοις, θεωρεί ότι δεν πρόκειται για συγκεκριμένη δέσμευση έναντι της KFF, αλλά απλώς για απόφαση που αφορά ένα άλλο, κατά κάποιο τρόπο ανάλογο, καθεστώς ενισχύσεων. Εξάλλου, η Επιτροπή επισημαίνει ότι αγνοούσε την ίδια την ύπαρξη της επιχειρήσεως αυτής, διότι η KFF δεν είχε λάβει μέρος στη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

87. Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, σχετικά με το δικαιολογημένο της εμπιστοσύνης αυτής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η KFF δεν ενήργησε ως προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας.

88. Αφενός, η επιχείρηση αυτή ουδέποτε έλαβε άδεια, αντιθέτως προς ορισμένα από τα κέντρα συντονισμού τα οποία αφορούσε η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής.

89. Αφετέρου, και αν ακόμα υποτεθεί ότι η KFF πραγματοποίησε πράγματι σημαντικές επενδύσεις προκειμένου να πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς CFA, η αίτηση χορηγήσεως αδείας της υποβλήθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 2000. Όμως, κατά την Επιτροπή, ένας προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας όφειλε να γνωρίζει, πολύ πριν από την 1η Ιανουαρίου 2000, ότι υπήρχε το ενδεχόμενο η Επιτροπή να χαρακτηρίσει το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων CFA μη συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά. Η Επιτροπή παραπέμπει σχετικά στο Ψήφισμα του Συμβουλίου και των εκπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών της 1ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με έναν κώδικα δεοντολογίας στον τομέα της φορολογίας των επιχειρήσεων, καθώς και στην ανακοίνωσή της της 11ης Νοεμβρίου 1998 σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα που αφορούν την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων. Παραπέμπει επίσης σε ανακοίνωση Τύπου της 23ης Φεβρουαρίου 2000 που περιλαμβάνει δήλωση του αρμόδιου για θέματα ανταγωνισμού Επιτρόπου, Mario Monti [31].

90. Τέλος, η Επιτροπή στρέφεται κατά της σκέψεως 134 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή είχε καλέσει τους ενδιαφερομένους να διατυπώσουν παρατηρήσεις σχετικά με ενδεχόμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που θα εμπόδιζε την ανάκτηση των καταβληθέντων ποσών. Επισημαίνει, πράγματι, ότι το επιχείρημα αυτό δεν αφορά επιχείρηση, όπως η KFF, η οποία ουδέποτε έλαβε ενίσχυση δυνάμει του καθεστώτος CFA.

91. Όσον αφορά την τρίτη προϋπόθεση, σχετικά με τη στάθμιση συμφερόντων, η

31 — Δήλωση του Επιτρόπου Monti σχετικά με τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων φορολογικού χαρακτήρα (IP/00/182).

Επιτροπή στρέφεται πλεοναστικώς κατά της συλλογιστικής του Πρωτοδικείου υποστηρίζοντας ότι η σκέψη 139 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πάσχει λόγω ελλείψεως αιτιολογίας και λόγω πραγματικού σφάλματος.

92. Κατ' αρχάς, το Πρωτοδικείο δεν εξήγησε γιατί η επίκληση από την KFF της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν απαγορεύεται από λόγους δημοσίου συμφέροντος. Κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι χορήγησε μεταβατικό καθεστώς στους πραγματικούς δικαιούχους του καθεστώτος CFA δεν μπορεί να θεμελιώσει τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου, εφόσον το καθεστώς αυτό βασιζόταν στην προοδευτική μείωση του αριθμού των αιτούντων.

93. Στη συνέχεια, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ανάλυση του Πρωτοδικείου θέτει υπό αμφισβήτηση την πρακτική αποτελεσματικότητα της επίσημης διαδικασίας έρευνας την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Πράγματι, κατά το Πρωτοδικείο, οι δυνητικοί δικαιούχοι του καθεστώτος CFA θα μπορούσαν να ζητήσουν να υπαχθούν στα μεταβατικά μέτρα για τον λόγο και μόνον ότι υπέβαλαν αίτηση παροχής άδειας, ακόμα και αν δεν συμμετείχαν στην επίσημη διαδικασία έρευνας της ενισχύσεως.

94. Τέλος, η Επιτροπή προσάπτει την παραπομπή στην προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, και ιδίως στη σκέψη 165 της εν λόγω αποφάσεως, διότι η υπόθεση εκείνη αφορούσε ανανέωση συμφωνίας.

95. Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά κρίνοντας, με τη σκέψη 139 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι πραγματικοί δικαιούχοι του καθεστώτος CFA μπορούσαν να συνεχίσουν να υπάγονται σε αυτό «έως το 2010». Σχετικά, η Επιτροπή παραπέμπει στην ακριβή διατύπωση του άρθρου 2 της επίμαχης αποφάσεως.

96. Τέταρτον, η Επιτροπή προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε, με τις σκέψεις 141 έως 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν ήταν λυσιτελές να εξεταστεί αν γνώριζε πράγματι τη συγκεκριμένη κατάσταση της KFF στις 11 Ιουλίου 2001, προκειμένου να εκτιμηθεί αν συντρέχει προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

97. Κατά την άποψή της, μια τέτοια συλλογιστική είναι αντίθετη προς την κοινοτική νομολογία κατά την οποία η νομιμότητα πράξεως σχετικής με κρατικές ενισχύσεις μπορεί να εκτιμηθεί μόνο σε συνάρτηση με τα στοιχεία των πληροφοριών που μπορούσε να διαθέτει η Επιτροπή κατά τον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως. Εν προκειμένω, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ουδέποτε έλαβε γνώση της συγκεκριμένης καταστάσεως στην οποία βρισκόταν η KFF, διότι η τελευταία ουδέποτε υπέβαλε παρατηρήσεις στην Επιτροπή. Συνεπώς, κατά την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο θα έπρεπε να εξακριβώσει αν η Επιτροπή είχε πράγματι στη διάθεσή της αυτή την πληροφορία και, αν όχι, να κρίνει κάθε λόγο ή επιχείρημα βασιζόμενο στο εν λόγω στοιχείο απαράδεκτο.

98. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στο σύστημα ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, ο δυνητικός δικαιούχος δεν μπορεί να προβάλει επιχειρήματα αντλούμενα από πραγματική κατάσταση την οποία αγνοούσε η Επιτροπή, αν δεν είχε συμμετάσχει στη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

99. Η KFF υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι από τη νομολογία δεν προκύπτει κανένα στοιχείο που να επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά στις συγκεκριμένες δεσμεύσεις κοινοτικού οργάνου. Συγχρόνως, επισημαίνει αντιφάσεις στην άμυνα της Επιτροπής, η οποία, μολονότι δήλωσε με την επίμαχη απόφαση ότι η απόφαση περί συμβατότητας την οποία είχε εκδώσει σχετικά με το βελγικό φορολογικό καθεστώς δημιούργησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στους δικαιούχους του καθεστώτος CFA, υποστηρίζει, με την αίτηση αναιρέσεώς της, ότι η απόφαση αυτή αφορά ένα «κάπως ανάλογο» καθεστώς και δεν αποτελεί συγκεκριμένη δέσμευση έναντι της KFF.

100. Στη συνέχεια, η KFF στρέφεται κατά των επιχειρημάτων της Επιτροπής κατά τα οποία δεν επέδειξε συμπεριφορά προνοητικού και ενημερωμένου επιχειρηματία. Συγκρίνει την κατάστασή της με την κατάσταση των δικαιούχων του βελγικού φορολογικού συστήματος στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής. Δηλώνει ότι δεν κατανοεί γιατί εκείνοι οι δικαιούχοι, οι οποίοι ανέμεναν απάντηση στην αίτηση ανανεώσεως της άδειάς τους, κρίθηκε ότι ενήργησαν ως προνοητικοί και ενημερωμένοι επιχειρηματίες, εν αντιθέσει προς την ίδια, η οποία ανέμενε απάντηση στην αίτηση χορηγήσεως άδειας CFA. Η KFF υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η κίνηση, στις 11 Ιουλίου 2001, της επίσημης διαδικασίας έρευνας δεν συνεπάγεται άρση της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης από την ημερομηνία εκείνη. Εξάλλου, όσον αφορά τη στάθμιση συμφερόντων, το γεγονός ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη είναι «εξαιρετικά γενικής φύσεως» είναι αλυσιτελές. Πράγματι, από της δημιουργίας δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο τη δημιούργησε η Επιτροπή, το συμφέρον των οικείων επιχειρήσεων πρέπει να σταθμιστεί με το κοινοτικό συμφέρον. Εν πάση περιπτώσει, η KFF υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει κανένα επιχείρημα που να μπορεί να αποτρέψει τη χορήγηση μεταβατικού καθεστώτος σε δεκατέσσερις άλλες επιχειρήσεις.

101. Τέλος, η KFF προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν χρειάζεται να διαθέτει ατομικές πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρήσεις οι οποίες, όπως η KFF, ήταν «δικαιούχοι του καθεστώτος CFA». Κατά την άποψή της, η Επιτροπή θα έπρεπε να γνωρίζει ότι υπήρχε το ενδεχόμενο να εκκρεμούν αιτήσεις χορηγήσεως άδειας, λαμβανομένης υπόψη της διαρθρώσεως του καθεστώτος. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το αν η KFF υπέβαλε παρατηρήσεις στην Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ στερείται σημασίας για την εξέταση του παρόντος λόγου αναιρέσεως.

3. Εκτίμηση

102. Φρονώ ότι ο δεύτερος λόγος που προβάλλει η Επιτροπή είναι βάσιμος. Πράγματι, πιστεύω ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αναγνωρίζοντας ότι η KFF είχε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον

αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με τους κανόνες της Συνθήκης.

α) Επί της υπάρξεως εμπιστοσύνης

103. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής έναντι του βελγικού φορολογικού καθεστώτος δημιούργησε εμπιστοσύνη όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με την κοινή αγορά.

104. Το Πρωτοδικείο βασίστηκε στα όσα εκθέτει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 111 και 112 της επίμαχης αποφάσεως, με τις οποίες η Επιτροπή δέχεται ότι οι δικαιούχοι του καθεστώτος CFA είχαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη λόγω των θέσεων στις οποίες είχε καταλήξει σε σχέση με το βελγικό φορολογικό καθεστώς.

105. Φρονώ ότι η εκτίμηση του Πρωτοδικείου όσον αφορά την πρώτη αυτή προϋπόθεση είναι πεπλανημένη. Πράγματι, φρονώ ότι δεν υπάρχει καμία πράξη ή συμπεριφορά της Επιτροπής που να μπορεί να προκαλέσει αυτή την εμπιστοσύνη σε μια κατάσταση ανάλογη με την επίδικη, στην οποία το καθεστώς CFA δεν είχε κοινοποιηθεί προηγουμένως, κατά παράβαση των διαδικαστικών κανόνων που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

106. Κατά πάγια νομολογία, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να επικαλούνται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο νομότυπο της ενισχύσεως, παρά μόνον αν οι ενισχύσεις χορηγήθηκαν τηρουμένης της σχετικής διαδικασίας, και ιδίως των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής [32]. Σχετικά, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή [33].

107. Η νομολογία αυτή βασίζεται στον επιτακτικό χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και στην ανάγκη να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του προληπτικού ελέγχου που ασκεί η Επιτροπή. Ο έλεγχος αυτός βασίζεται στην υποχρέωση κοινοποιήσεως των εν λόγω ενισχύσεων την οποία το Δικαστήριο χαρακτηρίζει «κεντρικό στοιχείο» [34]. Η υποχρέωση αυτή παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την εποπτεία της κοινής αγοράς σύμφωνα με τους σκοπούς που τάσσει η Συνθήκη και αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στην εξάλειψη ενδεχόμενων αμφιβολιών ως προς το αν εθνικό μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Όπως συνεπώς γίνεται παγίως δεκτό, σκοπός της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως των κρατικών ενισχύσεων είναι η κατοχύρωση ασφάλειας δικαίου και για τον λόγο αυτόν, η υποχρέωση κοινοποιήσεως πρέπει να τηρείται αυστηρώς [35].

32 — Απόφαση της 22ας Απριλίου 2008, C-408/04 P, Επιτροπή κατά Salzgitter (Συλλογή 2008, σ. I-2767, σκέψη 104 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 20ής Μαρτίου 1997, C-24/95, Alcan Deutschland (Συλλογή 1997, σ. I-1591, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 — Προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Salzgitter (σκέψη 104 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επισημαίνω επίσης ότι με τη διάταξη της 3ης Μαΐου 1996, C-399/95 R, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-2441), ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου έκρινε ότι η μη τήρηση εκ μέρους ενός κράτους μέλους της υποχρεώσεώς του προηγούμενης ενημερώσεως της Επιτροπής συνιστά «ιδιαίτερα σοβαρή παράβαση», στο μέτρο που η συμπεριφορά αυτή αντιβαίνει [...] σ' ένα θεμελιώδες σύστημα για τη διατήρηση της κοινής αγοράς (σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 — Απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2001, C-99/98, Αυστρία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-1101, σκέψη 73).

108. Αν κράτος μέλος δεν προνόησε να κοινοποιήσει στην Επιτροπή ενίσχυση την οποία σκοπεύει να χορηγήσει, δεν μπορεί να επαφίεται, όπως και οι επιχειρήσεις που δικαιούνται την ενίσχυση αυτή, στη συμβατότητα της ενισχύσεως με το κοινοτικό δίκαιο. Συνεπώς, η εμπιστοσύνη την οποία μπορεί να επικαλεστεί ένας επιχειρηματίας όπως η KFF δεν μπορεί να στηριχθεί σε κάποια συγκεκριμένη διαβεβαίωση.

109. Κατά συνέπεια, και στο μέτρο που η εφαρμογή του καθεστώτος CFA δεν είχε κοινοποιηθεί υπό οποιαδήποτε μορφή στην Επιτροπή, παρά τον σαφή και απαλλαγμένο αιρέσεων χαρακτήρα της συναφούς υποχρεώσεως, φρονώ ότι αβασίμως υποστηρίζει η KFF ότι συντρέχει προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

110. Άλλως, θα ετίθετο υπό αμφισβήτηση, κατά την άποψή μου, η καταρχήν υποχρέωση κοινοποιήσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

111. Συναφώς, είναι σκόπιμο να υπομνησθεί ότι η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όσο σημαντική και αν είναι, δεν μπορεί να εφαρμοστεί κατά απόλυτο τρόπο, η δε εφαρμογή της πρέπει να συνδυάζεται με την εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας. Η τήρηση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν συνεπάγεται απλώς για τα κοινοτικά όργανα ορισμένες υποχρεώσεις, αλλά προϋποθέτει και την τήρηση από τα κράτη μέλη των υποχρεώσεων που επιβάλλει η Συνθήκη, καθώς και την επίδειξη μιας ορισμένης επιμέλειας από τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες. Αυτό δεν συνέβη στην υπό κρίση υπόθεση.

112. Η εμπιστοσύνη αυτή δεν μπορεί να βασίζεται ούτε σε απόφαση συμβατότητας την οποία έχει εκδώσει η Επιτροπή για άλλο φορολογικό καθεστώς που εφαρμόζει άλλο κράτος μέλος.

113. Μολονότι η Επιτροπή έκρινε, το 1984, ότι το βελγικό φορολογικό καθεστώς δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση, η απόφαση αυτή δεν μπορεί να αφορά παρά το καθεστώς των βελγικών κέντρων συντονισμού, εφόσον απευθύνεται μόνο στο Βασίλειο του Βελγίου. Εξάλλου, μολονότι το καθεστώς αυτό παρουσιάζει κοινά στοιχεία με το επίδικο, η ομοιότητά τους δεν παύει να είναι συζητήσιμη, όπως προκύπτει από την επίμαχη απόφαση. Πράγματι, μολονότι η Επιτροπή επισημαίνει, με την αιτιολογική σκέψη 111 της εν λόγω αποφάσεως ότι «το καθεστώς CFA παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με το καθεστώς που θεσπίστηκε στο Βέλγιο», στην αιτιολογική σκέψη 101 της ίδιας αποφάσεως αναφέρει ότι «οι διαφορές μεταξύ τους είναι αναμφισβήτητες, ιδίως από την άποψη της χρησιμοποιούμενης τεχνικής και της μορφής των αντίστοιχων πλεονεκτημάτων».

114. Υπ' αυτές τις συνθήκες φρονώ ότι δύσκολα θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή παρέσχε στην KFF συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις δυνάμενες να δημιουργήσουν εμπιστοσύνη σχετικά με τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με το κοινοτικό δίκαιο. Το να βασιστεί η εμπιστοσύνη αυτή σε απόφαση που εξέδωσε η Επιτροπή σχετικά με άλλο

εθνικό φορολογικό καθεστώς αντιβαίνει, για άλλη μια φορά, στην υποχρέωση κοινοποιήσεως την οποία προβλέπει η Συνθήκη, καθώς και στο σύνολο του συστήματος προληπτικού ελέγχου που εφαρμόζει η Επιτροπή στο πλαίσιο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων.

115. Βάσει όλων των προεκτεθέντων στοιχείων φρονώ, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Πρωτοδικείο, ότι η εμπιστοσύνη την οποία επικαλείται η KFF στην υπό κρίση υπόθεση είναι εντελώς αβάσιμη.

116. Προσθέτω ότι μια τέτοια εμπιστοσύνη, και αν ακόμα υπήρχε, δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να είναι δικαιολογημένη.

β) Επί του δικαιολογημένου της εμπιστοσύνης

117. Αντιθέτως προς όσα εξέθεσε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 132 έως 138 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, φρονώ ότι δεν πληρούται ούτε η δεύτερη προϋπόθεση την οποία θέτει η νομολογία προκειμένου να αναγνωριστεί προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης για δύο λόγους.

118. Πρώτον, υπενθυμίζω ότι η KFF δεν διαθέτει κανένα κεκτημένο δικαίωμα, εφόσον δεν έχει υπαχθεί στο καθεστώς CFA. Η KFF δεν απέδειξε ότι πληρούσε τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς αυτό, ενώ το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν της είχε παράσχει καμία εγγύηση όσον αφορά τη χορήγηση της άδειας CFA.

119. Δεύτερον, φρονώ ότι αν η KFF είχε επιδείξει συμπεριφορά προνοητικού και ενημερωμένου επιχειρηματία, θα είχε μπορέσει να προβλέψει την έκδοση κοινοτικής πράξεως που επηρέαζε τα συμφέροντά της.

120. Πράγματι, υπενθυμίζω ότι η Επιτροπή εξέδωσε, στις 11 Ιουλίου 2001, απόφαση με την οποία κίνησε την επίσημη διαδικασία έρευνας σχετικά με την εν λόγω ενίσχυση. Όπως επισημαίνει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 133 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από την κίνηση της διαδικασίας αυτής προκύπτει ότι η Επιτροπή διατηρούσε σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με τους κανόνες της Συνθήκης. Ασφαλώς, όπως επισημαίνεται, οι σοβαρές αυτές αμφιβολίες δεν εμπεριείχαν κανέναν οριστικό χαρακτηρισμό του καθεστώτος. Εντούτοις, σε περίπτωση όπως η επίδικη, στην οποία το καθεστώς CFA ουδέποτε είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, φρονώ ότι η ύπαρξη σοβαρών αμφιβολιών όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος αρκεί ώστε να μην μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη η εμπιστοσύνη την οποία επικαλείται η KFF.

121. Φρονώ, εξάλλου, ότι από την αιτιολογία της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 2001 μπορούσε η KFF να συναγάγει ότι υπήρχε σοβαρή πιθανότητα να καταλήξει η Επιτροπή

στο συμπέρασμα ότι το καθεστώς CFA συνιστούσε ενίσχυση ασύμβατη με τη Συνθήκη [36]. Πράγματι, μετά από μια πρώτη εξέταση των στοιχείων του καθεστώτος, η Επιτροπή επισήμανε ότι ήταν πιθανό να συνιστά κρατική ενίσχυση και ότι προφανώς δεν μπορούσε να υπαχθεί σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 87, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ.

122. Ας μου επιτραπεί, επίσης, να προσθέσω ότι η υπό κρίση υπόθεση δύσκολα μπορεί να συγκριθεί με την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής. Πράγματι, υπάρχουν δύο σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο αυτών υποθέσεων, η μία από τις οποίες αφορά την ιδιότητα δυνητικού δικαιούχου της KFF και η άλλη τη μη κοινοποίηση του καθεστώτος CFA στην Επιτροπή.

123. Αφενός, όπως προανέφερα, η KFF ουδέποτε έλαβε άδεια CFA, αντιθέτως προς τα βελγικά κέντρα συντονισμού τα οποία αφορούσε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής και τα οποία ζητούσαν ανανέωση της άδειάς τους. Εν προκειμένω, οι ολλανδικές φορολογικές αρχές ουδέποτε επιβεβαίωσαν ότι η KFF πληρούσε τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της εν λόγω άδειας και ότι συνεπώς μπορούσε να θεωρηθεί δικαιούχος του καθεστώτος CFA.

124. Αφετέρου, υπενθυμίζω ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν έλαβε την πρόνοια να κοινοποιήσει στην Επιτροπή το φορολογικό καθεστώς που σκόπευε να εφαρμόσει. Συνεπώς, η Επιτροπή ουδέποτε έλαβε θέση όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος αυτού με τους κανόνες της Συνθήκης, αντιθέτως προς ό,τι συνέβη με το φορολογικό καθεστώς που εφάρμοσαν οι βελγικές αρχές. Πράγματι, στην περίπτωση εκείνη το επίδικο καθεστώς είχε κοινοποιηθεί δεόντως από το Βασίλειο του Βελγίου, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Η Επιτροπή είχε κρίνει, με τις αποφάσεις του 1984 και του 1987, καθώς και με την απάντηση που έδωσε εξ ονόματος της Επιτροπής ο L. Brittan, Επίτροπος αρμόδιος για τον ανταγωνισμό, στις 24 Σεπτεμβρίου 1990, στη γραπτή ερώτηση αριθ. 1735/90 του Gijs de Vries, βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [37], ότι το καθεστώς αυτό δεν υπαγόταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

125. Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των κέντρων συντονισμού έγινε δεκτή μόνον υπό εξαιρετικά περιοριστικές προϋποθέσεις και λόγω των ιδιομορφιών της υποθέσεως. Συνεπώς, θεωρώ εξαιρετικά δύσκολο να αναγνωριστεί η ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της KFF όσον αφορά τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με τους κανόνες της Συνθήκης, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν είχε υπαχθεί στο καθεστώς αυτό και ότι το καθεστώς δεν είχε κοινοποιηθεί προηγουμένως στην Επιτροπή.

36 — Βλ. εκτιμήσεις της Επιτροπής που εκτίθενται στην εν λόγω απόφαση.

37 — ΕΕ 1991, C 63, σ. 37.

126. Φρονώ ότι τα στοιχεία αυτά αρκούν για να διαπιστωθεί ότι η εμπιστοσύνη την οποία επικαλείται η KFF, και αν ακόμα υπάρχει, δεν είναι εν πάση περιπτώσει δικαιολογημένη.

127. Κατά συνέπεια, και δεδομένου ότι οι τρεις προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει η νομολογία προκειμένου να αναγνωριστεί προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι σωρευτικές, φρονώ ότι αβασίμως επικαλείται την αρχή αυτή η KFF.

128. Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, φρονώ ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η KFF μπορούσε να επικαλεστεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Αν το Δικαστήριο κρίνει την προσφυγή της KFF παραδεκτή, ο δεύτερος λόγος που προβάλλει η Επιτροπή θα πρέπει, κατά την άποψή μου, να κριθεί βάσιμος και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση να αναιρεθεί.

Γ — *Επικουρικώς, επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως που αφορά την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως*

129. Το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως προβλέπει μεταβατική περίοδο υπέρ των επιχειρήσεων που υπήγοντο στο καθεστώς CFA στις 11 Ιουλίου 2001, λόγω της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης τους στη συμβατότητα του καθεστώτος με τους κανόνες της Συνθήκης και των εξαιρετικών περιστάσεων της υποθέσεως [38].

130. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι με αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή προσέβαλε τη γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως μην προβλέποντας κανένα μεταβατικό μέτρο για τους φορολογουμένους, όπως η KFF, των οποίων η αίτηση χορηγήσεως αδείας εκκρεμούσε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο βασίστηκε στην αρχή ότι οι φορολογούμενοι αυτοί είχαν, όπως όλες οι επιχειρήσεις που διέθεταν άδεια CFA στις 11 Ιουλίου 2001, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι θα τους χορηγούνταν εύλογη μεταβατική περίοδος.

1. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

131. Για τη θεμελίωση του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει ότι η εκτίμηση του Πρωτοδικείου σχετικά με την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως είναι εσφαλμένη [39]. Υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η KFF δεν μπορεί να εξομοιωθεί με επιχειρήσεις οι οποίες όχι μόνον είχαν πράγματι υπαχθεί στο καθεστώς CFA, αλλά είχαν διατυπώσει και παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, και για τις οποίες οι ολλανδικές αρχές ζήτησαν μεταβατικό καθεστώς.

38 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 111 έως 118 της επίμαχης αποφάσεως.

39 — Σκέψεις 149 και 150 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

132. Η KFF υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός δεν είναι παραδεκτός, στον βαθμό που αφορά πραγματικά ζητήματα τα οποία δεν μπορεί να ελέγξει το Δικαστήριο στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως.

133. Υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός, εν πάση περιπτώσει, είναι αβάσιμος. Το μόνο λυσιτελές ζήτημα εν προκειμένω είναι το κατά πόσον υπάρχουν σημαντικές αντικειμενικές διαφορές που να δικαιολογούν διαφορετική μεταχείριση της KFF και των επιχειρήσεων οι οποίες είχαν άδεια CFA στις 11 Ιουλίου 2001. Διαπιστώνει όμως ότι καμία από τις υποτιθέμενες διαφορές τις οποίες προβάλλει η Επιτροπή δεν δικαιολογεί μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση.

2. Εκτίμηση

134. Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η KFF, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει τον τρίτο λόγο αναιρέσεως παραδεκτό. Καίτοι το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα πραγματικά περιστατικά, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ελέγχει τον νομικό χαρακτηρισμό αυτών των πραγματικών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που συνήγαγε απ' αυτά τα πραγματικά περιστατικά το Πρωτοδικείο [40].

135. Με τον κρινόμενο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή καλεί το Δικαστήριο να ελέγξει τις έννομες συνέπειες που συνήγαγε το Πρωτοδικείο όσον αφορά τη συγκρισιμότητα των καταστάσεων στις οποίες βρίσκονται οι διάφορες επιχειρήσεις, καθώς και όσον αφορά την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

136. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, φρονώ ότι ο κρινόμενος λόγος αναιρέσεως είναι επίσης βάσιμος.

137. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, επιβάλλει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς [41].

138. Θεωρώ προφανές ότι δεν μπορεί να επιφυλαχθεί στην KFF η ίδια μεταχείριση με τις επιχειρήσεις οι οποίες υπάγονταν στο καθεστώς CFA στις 11 Ιουλίου 2001. Πράγματι, όπως προανέφερα, αντιθέτως προς αυτή την ομάδα επιχειρήσεων, η KFF, ως δυνητικός δικαιούχος του καθεστώτος, δεν διαθέτει

40 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-167/04 P, JCB Service κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-8935, σκέψη 106 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 10ης Μαΐου 2007, C-328/05 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-3921, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-127/07, Arcelor Atlantique και Lorraine κ.λπ. (Συλλογή 2008, σ. I-9895, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

κανένα κεκτημένο δικαίωμα και δεν μπορεί να επικαλεστεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη. Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, το στοιχείο αυτό φέρει την KFF σε μια εξαιρετικά ιδιόμορφη κατάσταση.

139. Φρονώ συνεπώς ότι η εκτίμηση του Πρωτοδικείου, η οποία βασίζεται στην αντίθετη παραδοχή, σύμφωνα με την οποία η KFF νομιμοποιούνταν να επικαλεστεί την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, είναι εσφαλμένη.

140. Κατά συνέπεια, αν το Δικαστήριο κρίνει παραδεκτή την προσφυγή που άσκησε η KFF, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως, ο οποίος αφορά την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως θα πρέπει, κατά την άποψή μου, να κριθεί βάσιμος και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση να αναιρεθεί.

141. Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων προτείνω στο Δικαστήριο, επικουρικώς, να κρίνει βάσιμη την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε η Επιτροπή και να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθόσον το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή προσέβαλε τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ίσης μεταχειρίσεως μην προβλέποντας μεταβατικά μέτρα για τους φορολογούμενους των οποίων η αίτηση εκκρεμούσε κατά τον χρόνο κοινοποιήσεως της επίμαχης αποφάσεως [42].

42 — Φρονώ ότι δεν χρειάζεται να εξεταστεί ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως τον οποίο προέβαλε επικουρικώς η Επιτροπή. Πράγματι, εφόσον, κατά τη γνώμη μου, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί, δεν χρειάζεται να εξετάσω αν το Πρωτοδικείο υπέπεσε πράγματι σε πλάνη περί το δίκαιο παραχωρώντας, με το διατακτικό της εν λόγω αποφάσεως, δικαιώματα σε όλες τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με την KFF.

VII — Επί των συνεπειών της αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως

142. Όπως προανέφερα, προτείνω στο Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθόσον το Πρωτοδικείο έκρινε παραδεκτή την προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η KFF.

143. Εφόσον, κατά την άποψή μου, η υπόθεση είναι ώριμη προς εκδίκαση, προτείνω στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του, να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή.

144. Για τους λόγους που εξέθεσα στα σημεία 57 έως 68 των παρουσών, φρονώ ότι η προσφυγή που άσκησε η KFF πρέπει να κριθεί αβάσιμη λόγω ελλείψεως ατομικού εννόμου συμφέροντος της KFF.

VIII — Επί των εξόδων

145. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο οποίος εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του

άρθρου 118 του ιδίου Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η KFF στα δικαστικά έξοδα, η δε KFF ηττήθηκε ως προς τους κυριότερους λόγους αναιρέσεως που προέβαλε, φρονώ ότι πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της παρούσας αναιρετικής διαδικασίας.

146. Επιπλέον, το άρθρο 122 του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, όταν η αίτηση αναιρέσεως γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαίνεται αυτό επί των εξόδων. Εν προκειμένω, από την εξέταση της ενστάσεως απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή πρωτοδίκως, προέκυψε ότι η προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η KFF είναι απαράδεκτη.

147. Υπό τις συνθήκες αυτές, η KFF πρέπει να καταδικαστεί τόσο στα έξοδα της παρούσας διαδικασίας όσο και στα έξοδα της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας.

IX — **Πρόταση**

148. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

«1) Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, Τ-348/03, Koninklijke Friesland Foods κατά Επιτροπής, καθόσον το Πρωτοδικείο έκρινε την προσφυγή παραδεκτή.

2) Απορρίπτει ως απαράδεκτη την προσφυγή ακυρώσεως που ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως 2003/515/ΕΚ της Επιτροπής, της 17ης Φεβρουαρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που έθεσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ των διεθνών χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων.

3) Καταδικάζει την Koninklijke Friesland Foods NV στα έξοδα της παρούσας διαδικασίας και στα έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.»